ANG Paghimakas
Pahayagan sang Partido Komunista sang Pilipinas ★ Isla sang Negros
Ginaubayan sang Marxismo-Leninismo-Maoismo
HUNYO 2024
ISPESYAL NGA ISYU

Rebolusyon ang solusyon sa nagasingki nga krisis nga tuga sang pagginahom sang imperyalismong US

SA LAPIT DUHA KA TUIG nga ilehitimo nga paghari, nangin tampad nga papet sang imperyalismong US si Marcos Jr. Gintukod niya ang isa ka pasista kag mahuyang nga neokolonya nga nagagamit sang terorismo sang estado agud ipabilin kag dugang pasangkaron ang pagpatuman sang *neoliberal* nga mga polisiya pang-ekonomiya sa pungsod Pilipinas.

Ang mga *neoliberal* nga mga palisiya nga ini naglakip sa pagpanubo sa sweldo, pagguba sa seguridad sang trabaho, pagbuhin sa mga buhis sang mga dalagku nga dumuluong nga korporasyon, pagliberalisa sang negosyo kag kapital, pagpribatisa sang maganansyahan nga mga pangpubliko nga pagkabutang, pagdula sa mga regulasyon nga nagaamlig sa pagpangabudlay, kababainhan kag sa kinaiyahan, kag pagbutang sa ekonomiya sang Pilipinas idalum sa kontrol sang mga dumuluong nga monopolyo nga korporasyon. Resulta sini ang pagkawasak sa lokal nga produktibong pwersa, pagdingot sa pumuluyo sang ila kagamitan sang produksyon ilabi na ang duta, kag paghuyang sa lokal nga ekonomiya.

Ginapabugal ni Marcos Jr ang pag-uswag sang ekonomiya sang Pilipinas paagi sa iya paglagaw-lagaw sa nagkalain-lain nga mga pungsod para sa mga "kasugtanan pang-ekonomiya" nga nagapabakud pa sa mga iskema sang liberalisasyon, pribatisasyon kag deregulasyon. Sa pihak nga bahin, hungod niya nga ginaguba ang kabuhi kag palangabuhian sang kadam-an sang pumuluyong Pilipino—ang mga mangunguma kag mamumugon.

"Rebolusyon..." sundan sa pahina 2

"Rebolusyon..." halin sa pahina 1

Ang mga mersenaryong Armed Forces of the Philippines (AFP) kag Philippine National Police (PNP) ang nagapasiguro nga wala sang magpamalabag sa pagpatuman sang interes sang imperyalismong US kag mga kaalyado sini nga gamhanan nga mga pungsod.

Katalagman ang dala sang *neoliberal* nga mga proyekto sa pumuluyo kag kinaiyahan. Sa isla sang Negros, gintabog sang mga makahalalit nga mina sa Sipalay City, Negros Occidental kag sa Santa Catalina, Negros Oriental ang mga komunidad sang mangunguma agud magpangita sang mga malahalon nga mga minerales. Sa madugay na nga eksperyensya sang mga mangunguma nga biktima sang mga dalagku nga kompaniya sang mina, tungod sang makahalalit nga mina naguba ang sadto matambok nga kadutaan, nadula ang mga lasang kag nangin higko kag tinaon ang mga kasapaan. Ang madamu nga proyekto sang *quarry* sa bilog nga isla sang Negros nagwasak man sa mga suba kag nagresulta sa mabaskog nga pagbaha.

Ang reklasipikasyon kag pagkumbertir sang gamit sang duta halin sa agrikultural pakadto sa komersyal nga gamit, *solar farms*, eko-turismo, mga plantasyon sang mga pang-eksport nga tanom kag iban pa nga indi produktibo nga gamit nagtuga man sang lapnagon nga pag-agaw sang duta sang mga mangunguma kag pagguba man sa ila nga palangabuhian.

Ang plantasyon sang *oil palm* sa Candoni, Negros Occidental nagatulod sa mga mangunguma nga magbiya sa pagtanom sang humay kag mais kabaylo ang *oil palm*. Nagapromisa sang dako nga ganansya sa mga mangunguma apang sa likod sini ang bangkarote nga bwasdamlag kag indi na mapuslan nga duta. Samtang, ginatumod sang Tamlang Valley Zone of Peace ang linibo nga ektarya sang kalasangan sa banwa sang Santa Catalina kag mga kaiping nga banwa para sa eko-turismo kag operasyon sang mina nga magaapekto man sa madamu nga mga komunidad sang mangunguma kag tumandok.

Ang mga proyekto sang reklamasyon sa mga sentro nga syudad sang isla (Bacolod City sa Negros Occidental kag Dumaguete City sa Negros Oriental) magapalayas sa tignapulo ka libo nga mga Negrosanon kag magaguba sa mga baybay kag dagat nga ginasaligan sa palangabuhian sang mga mangingisda kag puluy-an sang madamu nga mga kabuhi sa idalom sang dagat. Dugang pa, kasugpon sa plano nga Super City sa Bacolod ang pribatisasyon kag komersyalisasyon sang mga serbisyo publiko kaangay sang tubig, kuryente kag "modernisasyon" sang pangpubliko nga transportasyon. Ang PUV modernization program nga padayon nga ginaaway sang mga magagmay nga opereytor kag mga drayber ang lubos nga kontra-pigado kag pabor sa mga dalagku nga negosyo.

Partikular nga madugay na nga palas-anon sang pumuluyo sa Negros ang mapiguson kag mahimuslanon nga sistema sa *monocrop* nga ekonomiya sang kalamay. Dugang pa ini nga ginapuga ang mga mangunguma kag mamumugon sa katubhan paagi sa importasyon sang linibo-libo nga tonelada sang kalamay kag pagtipon sang mga kartel sang mga sinako nga kalamay agud maniobrahon ang presyo sini sa merkado nga nagatuga sang indi malubad nga krisis.

Ginapaantus sang mga nasambit nga mga *neoliberal* nga tinutuyo ang pumuluyo sa Negros, sa kasyudaran man ukon sa kaumhan. Ang terorismo sang estado nga nagtuga sang indi maisip nga mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung ang nagadul-ong sa mga *neoliberal* nga proyekto

"Rebolusyon..." sundan sa pahina 3

HUNYO 2024
ISPESYAL NGA ISYU

ANG Paghimakas

Nagapasalamat ang *Ang Paghimakas* sa mga kontribusyon agud mangin madinalag-on ang ini nga isyu. Sa pagpauswag sang aton *Ang Paghimakas*, ginapangabay sa tanan nga bumalasa nga padayon nga mag-amot sang mga balita, piktyur, istorya kag iban pa nga sinulat. Nagapangayo man kami sang inyo mga suhestyon kag komentaryo paano pa gid ini pauswagon.

angpaghimakas@protonmail.com

negrosrevportal.wordpress.com

AP *Kaundan*

Mapait nga pagtrabaho sa matam-is nga kalamay

ALAS KWATRO PA LANG SANG aga nagamata na si Tatay Romeo, 66 anyos nga taga-Cadiz City, agud mag-andam para sa bug-os nga adlaw nga pagtapas kag pagkarga sang tubo. Pareho man nga oras nga magbangon si Nalay Celia, 52 anyos, para maka-preparar sa pagpang-arima (pag-asayn sang klase sang trabaho sa kampo kag lugar nga obrahan). Mangape, magtimo sang dyutay kag magseguro sang balon para sa ulan-init nga trabaho. Tagsatagsa sa ila kinahanglan nga ara na sa ulobrahan alas sais sang aga.

Kilala ang isla sang Negros sa

"Mapait..." sundan sa pahina 4

"Rebolusyon..." halin sa pahina 2

ilabi na sa kaumhan.

Ang kampanya sa pagpanumpo kag kontrarebolusyon sang AFP, PNP kag National Task Force (NTF)-Elcac, kaangay sang neoliberalismo, nagasabwag sang wala tupong nga halit sa pumuluyo paagi sa mga *air strike*, pagpamomba, istraping, pagmasaker kag pagpatay, pagtortyur, iligal nga pag-aresto, pagpangawat, pagpanunog sa mga kakahoyan, kag iban pa. Tuyo sini nga pahipuson ang paghimakas sang pumuluyo para sa ila kinamatarung kag pagtabog sa pumuluyo para hilway ang pagsulod sang mga negosyo sang dalagku nga agalon mayduta kag dalagku nga komprador kahimbon ang mga dumuluong nga mga korporasyon.

Tungod sini, kinahanglan ang kolektibo nga pagpamatok sang pumuluyong Negrosanon sa mga *neoliberal* nga atake sa isla sang Negros. Dapat padayon nga pukawon, organisahon kag pahulagon ang linibo ka mga mangunguma kag mamumugon sa uma, mamumugon sa industriya, mangingisda, tawong simbahan, tagsakdag sang kinaiyahan kag tawhanon nga kinamatarung, imol nga taga-syudad, manugbaligya, drayber, pamatan-on, propesyunal kag iban pa nga mga apektado nga sektor agud indi magmadinalag-on ang tinutuyo sang imperyalista nga kawaton ang manggad sang pungsod kag palalaon ang dunot nga mala-kolonyal kag mala-pyudal nga sistema. Ang mga kontra-pyudal kag ekonomiko nga mga kampanya kinahanglan man nga maangot kag mapataas upod ang kontrapasista kag kontra-imperyalista nga mga kampanya para pasingkion ang inaway batok sa todotodo nga atake sang papet kag pasista nga rehimen Marcos Jr.

Dapat mas pabakuron pa sang New People's Army ang determinasyon nga paduguon ang kaaway paagi sa libo-libo nga pilas sa lawas kag talagsa nga lampos sa ulo agud mapunggan ang pagsulod sang mga dumuluong kag lokal nga dalagku nga mga kompanya sa mga militarisado nga mga lugar. Armasan ang mga Pulang hangaway indi lang sang pusil, kundi sang kapasidad sa wala untat kag wala sang kakapoy nga rebolusyonaryong propaganda kag pag-organisa agud ituon ang kaakig sang pumuluyo sa pagdagsa sa AFP kag PNP sa kaumhan.

Kinahanglan matipon ang kusog sang mga masa kag tanan nga pumuluyong pigos kag ginhimuslan para sa pagsulong sa rebolusyon kag pag-angkon sa pungsodnon kag katilingbanon nga kahilwayan. Ang rebolusyon lamang ang matuod kag pangmalawigon nga solusyon sa nagasingki nga krisis pang-ekonomiko, pulitikal, pangmilitar kag kultural nga tuga sang pagginahom sang imperyalismong US sa pungsod kakonsabo ang lokal nga nagahari nga sahi. AP

"Mapait..." halin sa pahina 3

iya kali-dad kag katam-is nga kalamay gikan sa 62% nga kadutaan sa bug-os nga isla nga ginatamnan sang tubo nga naga-amot sang malapit sa 70% sa bug-os nga produksyon sang kalamay sa Pilipinas.

Sa sobra ka peligroso nga bug-os nga adlaw nga pagkarga-tapas ni Tay Romeo, ginapa-pakyaw lang sang agalon ang pag-patrabaho sa upod sa ka-grupo niya nga tapasero sa ₱190 matag tonelada. Maayo kon *milling season* kay makabahin siya sang 2,000 kada semana, apang katunga na lang sini kon sira-galing gikan sa pakyaw nga pagtrabaho, upod na ang pag-guna.

"Kon sa amon panginahanglanon lang kada semana, kulang gid kon i-badyet ang amon sweldo, makapiyan-piyan lang kami sang galastuhan kon makakuha na sang pensyon," siling ni Tay Romeo sa pagsuma niya sang iya galastuhan sa sulod-balay. Kada semana nagagahin siya sang ₱500 para sa bugas, ₱350 para sa isda kag uga, ₱200 para sa iban pa nga kinahanglanon, ₱1,000 para sa *allowance* sang duha ka kolehiyo niya nga anak nga ginapa-eskwela sang iya kaliwat, kag magtipon sang ₱500 para sa bulanan nga badyet sa bayad sa kuryente.

Retirado na sa papel si Tay Romeo sa iya pagtrabaho sa katubuhan gikan pa sang 15 anyos siya. Suwerte kon lantawon si tatay kay isa siya sa may benepisyo nga SSS kag karon kada bulan makabaton na siya sang ₱3,000 kada bulan nga SSS *pension*, apang tungod wala sang duta nga matalauma, napilitan siya nga magpadayon sa pag-tapas-karga para mabuhi ang iya pamilya.

Sa iban nga bahin sang isla sa Negros sa banwa sang Toboso, gina-agwanta ni Nanay Celia ang ₱150 nga inadlaw nga sweldo sa tatlo ka oras nga pagtrabaho sa katubohan. Sa anum ka adlaw kada semana nga pagtrabaho, indi kaabot sa ₱1,000 ang iya sweldo.

"Kon wala pa nagpasaka si Tim Ballesteros sang ₱15 sa inadlaw halin sang ginsunog sang mga NPA ang iya mga trak (sadtong Enero 2023), wala pa ginpasakaan ang amon nga sweldo," pagpaambit ni Nay Celia. Si Tim Ballesteros ang nagapanguna nga asyendero-kumprador sa norte nga bahin sang Negros kag ang nagadikta sa paswelduhanay kag pagpadalagan sang trabaho sa katubohan.

Kabahin si Tay Romeo kag Nay Celia sa ginabana-bana nga 380,000 ka mga mamumugon sa katubohan sa isla sang Negros. May lain pa nga 18,000 ka mamumugon sa sentral sa isla nga nagkatag sa 12 (sa 27 sa bilog nga Pilipinas) ka mga galingan sang tubo.

Isa sa mga mamumugon sa sentral si Berting, 39 anyos nga taga-Toboso. '*Hooker*' siya sa *transloading* diin idiskarga niya ang tubo gikan sa trak kag ikarga sa *hauler* para ibyahe ang tubo padulong sa mga galingan. Ginapanag-iyahan sang pinakadako nga sentral sa bug-os nga Asya, ang Victorias Milling Corporation (VMC), ang *transloading* nga iya ginatrabahuan, apang pakyaw gihapon ang swelduhanay sa ₱5 kada tonelada. Sa 20 ka tuig niya nga pagtrabaho bilang '*hooker*', kaisa lang siya napasakaan sang sweldo sadtong 2012; sobra dekada na ang nag-agi nga ginpasakaan sang ₱1 kada tonelada ang pagdiskarga-karga sang tubo.

"Kaswal lang man gihapon kami, wala sang regular nga *hooker* ako nga nahibaluan diri sa Toboso. Pwerti ka init ukon mabasa kami sang ulan kay hawanan baya na ang mga *transloading*," siling ni Berting. Tungod indi regular nga mamumugon si Berting, wala siya sang may ginabaton nga mga benepisyo pareho sang SSS kag 13th month pay. Makadala lang sang ₱5,000 kada kinsenas si Berting sa iya pamilya.

Pwerti ka peligroso ang trabaho sang mga *hooker*, pareho ni Berting. Gatagiti ang adlaw kon init, pwerti ka danlog sang damyo (hagdanan) kag tubo kon tig-ululan. Wala sang ginahatag nga uniporme ukon bisan ano nga proteksyon ang kumpanya para sa ila.

Sa asud-asud nga pagsaka sang presyo sang mga balaklon, wala sang nagakaigo nga pag-pasaka sang sweldo ang madawat sang mga mamumugon sa kaumhan man ukon sa pabrika. "Kinahanglan nga maghiusa ang mga katawhan para masolbar ang problema kag krisis, pareho sang mahal nga balaklon kag kinahanglanon nga mapasakaan ang sweldo," ang hambal ni Nay Celia. Sa pamangkot kon ano ang kinahanglanon subong sang mga mamumugon, nagsabat si Berting, "pasakaan ang sweldo, inang may SSS." Pangabuhian ang singgitan ni Tay Romeo, "duta nga ulumhan kag nagakaigo nga sweldo-benepisyo para mabuhi sang husto nga wala sang gutom."

Gintumod man ni Tay Romeo nga ang sistema nga pakyaw amo ang kabangdanan nga gamay lang ang ila sweldo. "Indi makatarungan ang pagpalakat sa asyenda, ilabi na ang yara sa kontraktor nga pagpatrabaho, kalabanan pakyaw lang ang amon matrabaho. Gamay lang nga sweldo ang amon makuha kada semana," panapos ni Tay Romeo.

Sila ni Tatay Romeo, Nanay Celia kag Berting ang pipila sa mga nagapabalhas kag nagahatag sang ila kusog pangabudlay para makahimo sang kalamay nga makapatam-is sa pagkaon kag ilimnon sang katawhan, apang ang ila kabuhi nga nahigot sa katubohan, pwerti kapait. AP

SPLIT program:

Pagbungkag sang paghiliusa sang mangunguma

SA PAGLINGKOD SA PODER NI Marcos Jr, ginpasiguro niya ang pagpaduso sang mga *neoliberal* nga mga polisiya sa Pilipinas sa dikta sang imperyalistang US. Sa hambalanon sang kadutaan, lubos nga gina-implementar sang rehimen Marcos II ang Support to Parcelization of Land for Individual Titling (SPLIT) nga ginpondohan sang World Bank. Gingamit sang iya rehimen ang SPLIT nga programa agud matiplang ang mga mangunguma kag maagaw ang ila mga kadutaan. Bangud sini, mahapos nga makambyo ang pagpanag-iya sini halin sa mga mangunguma pakadto sa mga agalon mayduta kag sa mga dalagku komprador burgesya.

Sadtong 2020, ginsugdan sa pag-implementar sang Department of Agrarian Reform (DAR) ang SPLIT nga programa. Ginpundohan ini paagi sa isa ka loan sa World Bank sa bili nga ₱20.4 bilyon. Tinutuyo sa programa sang SPLIT nga lubos nga dulaon ang Collective Certificate of Land Ownership Award (CCLOA) nga gina-uyatan sa mga agrarian reform beneficiaries (ARBs) pakadto sa indibidwal nga pagpanag-iya. Ginpasalig man sang DAR nga sa pag-indibidwalisa sang titulo, mas may ara kasegurohan ang mga ARB nga makapanag-iya sang duta kag mas mapauswag ang ila nga pangabuhian sa pagpanguma.

Gintarget sang DAR nga maindibidwalisa ang 139,000 ka CCLOA halin tuig 2020 hasta 2024 kag may plano pa nga maglawig ini sa masunod nga duha ka tuig. Nagasakop ini sang 1.4 milyones ka ektaryas sang kadutaan nga may 1.1 ka milyones nga mga ARB sa 77 ka mga probinsya. Trese porsyento man sini ang ara sa Western Visayas.

Sa isla sang Negros, ang DAR ara na sa proseso sang pag-*validate* sang mga CCLOA sa mga ARB kag pagkatapos sini, amo na ang pagtunga sa mga CCLOA. May opisina man nga gintukod ang DAR agud mapasiguro ang implementasyon sang SPLIT.

Apang para kay Tatay Kulas, isa ka ARB sa Himamaylan City, Negros Occidental, nadismaya siya sa proyekto sang SPLIT sa DAR. "Ang mga ara sa gahum ang naghimo sang mga laye kag programa nga wala sang paglantaw kon ano ang matuod nga problema namon. Ang proyekto sang SPLIT indi mangin sulbad sa amon gin-antus sa subong ilabi nga mahal na ang abono kag pestisidyo, barato ang pagbakal sang amon mga produkto kag kulang ang subsidyo para sa *El Niño*," siling ni Tatay Kulas.

Nagtuga man sang kahadlok kay Nanay Letty sang Kabankalan City, Negros Occidental ang ginhambal sang Municipal Agrarian Reform Officer sang DAR nga kon indi siya magpasugot nga magpaidalom sa SPLIT, ang iya ngalan indi na malakip sa mahatagan sang indibidwal nga titulo.

Dugang ni Nanay Letty, "ang SPLIT makaguba sang paghiliusa sa organisasyon sang mangunguma. Kon indibidwal na ang titulo, indi na mabudlay sa mga nagahari nga sahi kag sa mga agalon may duta nga matiplang ang mga ARB sa pagbaligya ukon pagpaariendo sang ila duta."

Amo man ang kabalaka ni Delia sa nasambit nga syudad nga kon mag-loan siya sa bangko

"SPLIT..." sundan sa pahina 7

Oil palm, bangungot sang mga mangunguma

ANG PAGLAGAS SANG "PERMANENTE NGA kalinong kag sustenable nga kauswagan sa hilway na sa insurhensya nga mga erya sa idalum sang rehimen US-Marcos nagatago sang madulom nga reyalidad–paghatag dalan para makaugat ang makahalalit nga *neoliberal* nga mga proyekto. Saksi ang isla sang Negros sa tuman ka klaro nga kahalitan nga matuga indi lang sa kinaiyahan apang labaw sa tanan sa iya pumuluyo, ila mga pangabuhian, kag ila mga puluy-an.

Ang *oil palm* isa ka pang-eksport nga tanum nga nagasabat lang sa kinahanglanon sang dumuluong nga mga imperyalista kag ila ido-ido nga kumprador-agalon mayduta. Sa kadutaan sang Candoni, Negros Occidental, may nagahana nga banggianay sang interes kag plano nga mahimo nga mag-igo sa bug-os nga isla. Ang malaparon nga pagpananum sang *oil palm* nga ginapadayaw nga tigdala sang kauswagan, nagaunod sang mas daku nga katalagman sang pagpang-agaw sang kadutaan, pagkadula sang pangabuhian kag pagkawasak sang kinaiyahan.

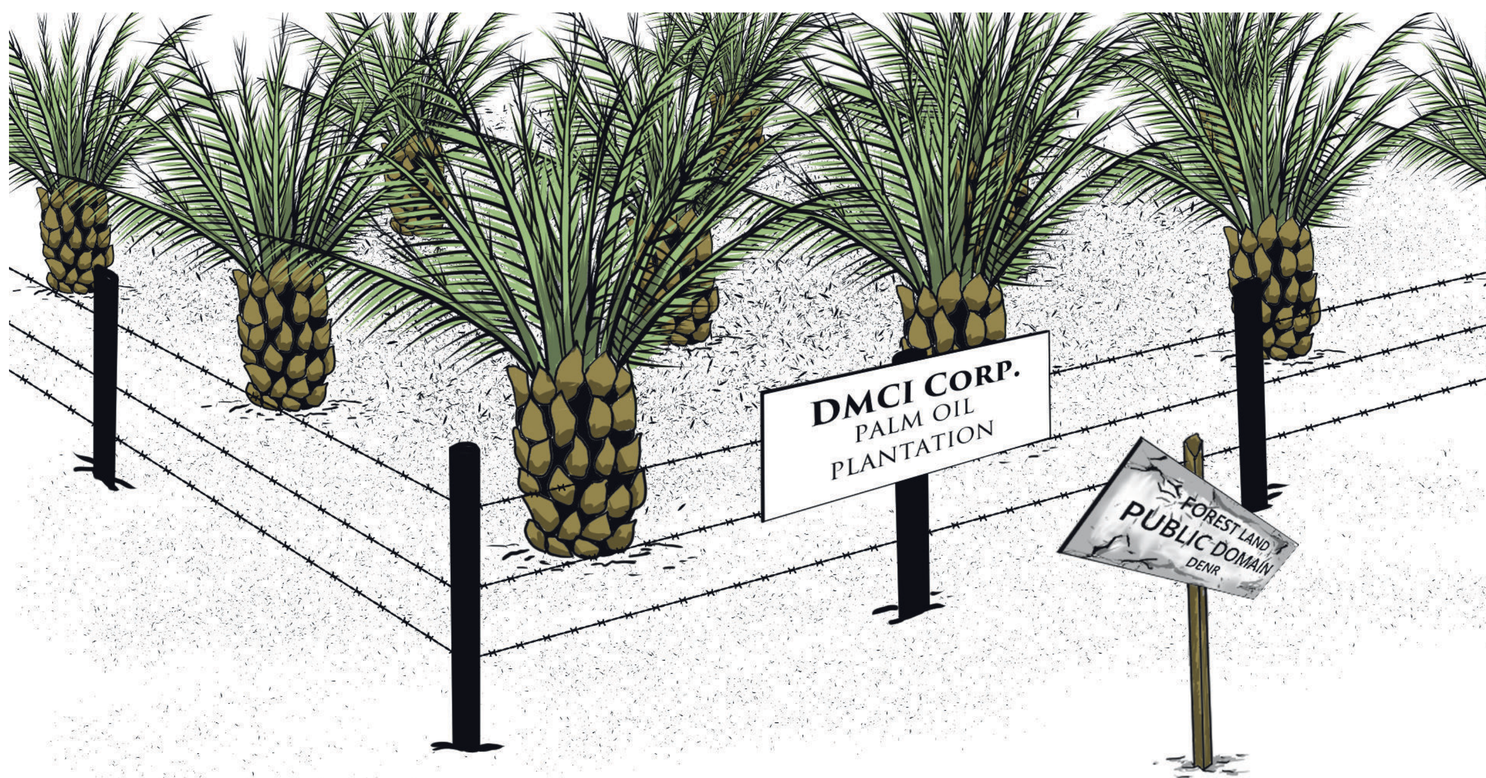
Nagligad nga tuig, ang ginapanag-iyahan sang Consunji nga DMCI Corporation kakunsabo ang Department of Environment and Natural Resources (DENR) plano nga kambyuhon ang 6,000 ka ektarya nga kadutaan sa kabukiran padulong sa plantasyon sang *oil palm*. Ginasigahum ini nga magalawig sa 50 ka tuig (sa inisyal 25 ka tuig kag pwede nga madugangan liwat sang 25 naman ka tuig). Pila ka mga pamilya ang nagpahayag na sang ila pagpamatuk sa sini nga proyekto, tungod makatuga ini sang kahalitan sa ila palangabuhian kag kadutaan.

Ang konsehal sang LGU sa Candoni kag tsirman sang komite sa *environment* nga si Dember Catipunan pasulit-sulit nga nagangasal sang reaksyunaryo nga propaganda nga ang mga pamilya 'segurado nga makaangkon sang trabaho kag relokasyon,' kag ginatabonan niya ang kamatuoran nga ang proyekto magatuga sang pagpang-agaw sang kadutaan kag magatulod sang ebakwasyon sang mga mangunguma kag tumandok.

Ang plantasyon sang *oil palm* mangin panugod sang tuman ka makatalagam nga pagkambyo sang mga kadutaan (*land-use conversion*) sa kabukiran, pagpang-agaw sang kadutaan, kag pagbag-o sang gamit sang kadutaan nga mga lasangon nga masami gina-okupar sang mga mangunguma. Ang industriya sang *oil palm* pareho sang Agumil Company sa Palawan kag North Cotabato Oil Corporation sa Mindanao nakahalit sa mga mangunguma kag mga Tumandok, tungod wala sila ginapahanugutan nga mag "*inter-crop*" (bal-ot bal-ot nga pagtanum) para sa ila pangkonsumo kag sa esensya nahigot sa pyudal kag mal-apyudal nga dagway sang pagpanghimulos.

Makatuga ini sang malala nga pagdagsa sang mga reaksyonaryo nga mga tropa sa lugar. Ang mga *neoliberal* nga mga proyekto kabulig ang Barangay Development Program sang NTF-Elcac nagatiplang agud itanyag sang

"Oil Palm..." sundan sa pahina 7

"SPLIT..." halin sa pahina 5

gamit ang iya indibidwal nga titulo bilang kolateral, hapos lang nga makuha sa bangko ang iya duta kon indi makabayad sa iya utang. Makadugang ini sa iya problema ilabi na nga may mga kabataan siya nga naga-eskwela kag ang pagpanguma amo ang ila pangabuhian.

Wala man ginakalipay ni Manong Fausto ang SPLIT program bangud nangin biktima siya kag ang ila komunidad sa pagpamahug kag pagpangharas sang militar agud pilit nga makumbinse nga magsulod sa sini nga proyekto. Suno niya, "wala man nagbisita sa amon ang DAR. Mismo ang militar ang gingamit para piliton kami nga magpasugot na lang sa SPLIT."

Para sa ila nga mga ARB kag sa iban pa nga mga mangunguma, indi ang SPLIT program ang epektibo nga makabulig sa ila kundi ang libre nga pagpanagtag sang kadutaan kag komprehensibo nga suportang agrikultural. AP

"Oil Palm..." halin sa pahina 6

komunidad ang ila kaugalingon nga mga resorsa sa interes sang dumuluong nga mga negosyo.

Ang mga plantasyon sang pananum pang-eksport, pareho sang mga plantasyon sang tubo sa isla sang Negros, amo ang ginhalinan sang mga krimen pang-ekonomiya kag tawhanon. Diri nagluntad ang mga nagkalain-lain nga mga porma sang mala-pyudal nga pagpanghimulos.

Isa pa gid ka kinaiya sang sini nga "*agribusiness venture*" amo ang propaganda sang "reporestasyon." Apang ang isla sang Negros saksi sa sini nga pagpaniplang halimbawa ang National Greening Program (NGP) sang DENR nga nagapatanum lang sang mga pang-eksport nga kahoy pareho sang manggium, gemilina kag mahogany. Sa ulihi, ang ini nga mga erya target para minahon. Sa hambalanon sang oil palm, indi ini para sa reporestasyon.

Ang plantasyon sang *oil palm* isa ka bangungot nga pagaatubangon sang mga mangunguma indi lang sa Candoni kundi sa iban pa nga bahin sang isla. Ini nga *neoliberal* nga proyekto magatuga sang tuman nga kagutom kag kapigaduhon nga magasindi sang kapagsik para sa rebolusyonaryo nga pagbag-o. Ang paghimakas indi lang batok sa plantasyon sang *oil palm*, isa ini ka dulungan nga kampanya kontra-imperyalista, kontra-pyudal kag kontra-pasista nga magalanog sa bug-os nga isla sang Negros. AP

Solusyon sa madamo nga "syon"

ni Ka Kat

Subong
Madamo na "syon"
sa mga proklamasyon
para daw
sa rehabilitasyon
sa pigado nga populasyon

Ang humay may taripikasyon
kag tubo nga importasyon
para daw sa proteksyon
sa mangunguma kag mamumugon
pero sa gihapon,
adlaw-adlaw gakonsumisyon

Tubi kag kuryente,
Bulong kag bisan ang twisyon
Presyo nga gataas
Makataas man sa altapresyon
Iupod pa ang sa dyip
nga modernisasyon

Baybay may reklamasyon
para damo daw magbakasyon
Pero ang maligsan
Wala tadlong nga relokasyon
Pangabuhian madula
Sa ngalan sa turismo kag atraksyon

Dugangan pa sa mina
Kwari, dam kag mga plantasyon
Ang lasang mahalitan
Magkadegradasyon
Pero bahala na daw nga mulala ang polusyon
Basta may bulawan nga makutkot
Sa duta nga gin-ilog sa dumuluong
kay dako bulig pag eleksyon

"Solusyon..." sundan sa pahina 8

Pagkutkot sang minahan sa kabukiran, pagkutkot sang lulubngan sang mga Negrosanon

GALATASAN SANG DUMULUONG NGA KAPITALISTANG kumpanya ang mga malakolonyal kag malapyudal nga pungsod pareho sang Pilipinas. Nahigot ini sa mapiguson kag mahimuslanon nga mga laye pang-ekonomiya kag pampulitika nga labi nga nagapaantus sa kabuhi sang pumuluyong Pilipino. Nabutang sa bibi sang kamatayon ang palangabuhian sang pumuluyo (mga mangunguma kag mamumugon sa uma sa kabukiran) samtang nagahugakom sang nagalagting nga binilyon nga ganansya ang mga dalagku nga komprador burgesya-agalon mayduta sa mga *neoliberal* nga proyekto kaangay sang operasyon sang mina nga nagasuyop sang manggad sang kadutaan sa pungsod.

Isa ang isla sang Negros sa ginbugayan sang bugana nga dunang manggad kag matambok nga kadutaan. Ang kabukiran ang nangin sandigan sang pumuluyo sa ila palangabuhian agud nga masabat ang kinahanglanon nga mabuhi. Apang, nangin tublag sa ila pagpangabuhi ang pagsulod sang dalagko nga dumuluong nga kumpanya sang mina pareho sang Midan Corporation nga target kutkoton ang kabukiran sang mga barangay sang San Francisco, Milagrosa, Fatima, San Pedro, tanan sang Sta. Catalina, Negros Oriental kag iban pa nga mga barangay sa dulunan sang mga banwa sang Santa Catalina, Siaton kag Valencia, Negros Oriental.

Target sang Midan Corporation, isa ka Korean nga kumpanya nga bungkagon ang 844 ektarya nga kadutaan. Nagsugod ang operasyon sadtong tuig 2022 paagi sa ginauyatan nga *permit* sang proyekto nga gin-aprobahan sang Mines and Geosciences Bureau (MGB) sang Department of Environment and Natural Resources (DENR) sadto pang tuig 2018. Apang nahibaluan nga wala ini sang *permit* halin sa gubyerno prubinsyal kag lokal nga pamunuan kag wala sang may gintigayon nga konsultasyon sa publiko.

Nagapanguna nga palangitan-an sang mga mangunguma sa lugar ang produkto gikan sa pananom nga lubi, mais, humay, saging kag luy-a nga ginaka-

"Pagkutkot..." sundan sa pahina 9

"Solusyon..." halin sa pahina 7

Diba,
sobra kadamo nga syon?
Mga panginto kag imbensyon
Ang bug-os nga termino?
Neoliberalisasyon
Liberalisasyon
Pribatisasyon
Deregulasyon
Denasyunalisasyon
Para sa dumuluong nga atraksyon
Imperyalistang interbensyon
Nga puno man sang korapsyon

Amo man ang rason
Sa nagalala nga pasismo
Kag militarisasyon
Para masiguro
Nga indi mapunggan
ang interes
sa nagahari nga paksyon

Ang resulta,
gutom, patay,
kag konsumisyon
sa pumuluyo nga
bisan ang simple nga mabuhi
daw imposible na nga misyon

Kasaysayan ang aton leksyon
Para malampuwasan
Ang kabudlayan kag tensyon
Pabaskugon ang organisasyon
Kag ang kolektibo nga aksyon
Wala lain nga -syon
Ang makapirde sa ila madamo nga bersyon
Ang solusyon?
Armado nga rebolusyon. AP

"Pagkutkot..." halin sa pahina 8

hangaw-an nga pagakutkuton sang dalagko nga ekwipo sang kumpanyang mina kabaylo sang bulawan, *silver*, *copper* kag iban pa nga minerales para pang-eksport.

Tungod sa kahangawa sang pumuluyo sa kahalitan nga matuga sang dako nga eksplorasyon sang kumpanya, nagpatigayon sang kolektibo nga pagtinguha ang mga residente paagi sa paglunsar sang mga rali protesta upod ang mga upisyal sa munisipyo kag barangay sang Santa Catalina sadto lang Abril 12 sini nga tuig, batuk sa naga-padayon nga eksplorasyon sini sa Sityo Tarug, Brgy. San Francisco sa amo nga banwa. Antes pa sini, naghimo sang *joint resolution* ang mga pumuluyo sa pila ka lugar nga nasakop sa erya nga pagaminahon para ipanawagan ang hinanali nga pagpauntat sang eksplorasyon sang mina antes pa mangin *full-scale* (lubos) ang operasyon nga makahalit sa pumuluyo kag kinaiyahan. Matandaan nga gindeklarar na sang konseho sa munisipyo ang Sityo Tarug bilang lugar para sa eko-turismo. Natumod man ini bilang *watershed area* nga may bugana nga *biodiversity*, busay, kag sistema sang kweba, kag puluy-an sang linibo ka *fruit* kag *vampire bats*.

Pareho na lang kay Tatay Pedro, isa ka mangunguma sa lugar, may asawa kag tatlo ka mga kabataan, nga nagakabalaka sa kahalitan sang mina sa iya palangabuhian. Nagatanom si Tatay Pedro bilang isa ka agsador nga wala sang nagaka-igo nga kita tungod sa indi makatarunganon nga bahinay (inapat ang bahinay) amo nga napilitan nga magsulod bilang *part-time* nga tigbantay sa minahan para makadugang sa panggasto sa kinahanglanon. Apang sa dalayon, nakita ni Tatay nga amat-amat nagakaapektuhan ang produksyon kag nagakalab-ot bungkag ang duta nga ulumhan sang mga pumuluyo sa lugar nga magatuga sang dislokasyon sang ila palangabuhian. Amo nga isa si Tatay Pedro sa madamo nga nagapamatuk sa pagpadayon sang eksplorasyon sang bulawan para sa mga dumuluong samtang ginaguba ang bugana nga manggad sang duta nga ila puluy-an kag palangitan-an.

Ang kakugmat nga ginaatubang subong sang mga pumuluyo nga apektado sang operasyon sang mina sa pipila ka banwa sang Negros Oriental ang nangin bangungot naman sang pumuluyo nga anay mga biktima sang mina sa sur nga bahin sang Negros Occidental. Madumduman nga kabahin ang mga barangay sang Manlucahoc, Camindangan kag Nabulao sa Sipalay City, Brgy. Damutan, Hinobaan kag Brgy. Gatuslao, Candoni, nga ginpangkutkot sang mga dalagko nga kumpanya sang mina. Padayon nga nagamurto sa pumuluyo ang halit sang Lepanto Mining, Colet Mining, Selenga Mining kag Philex Mining. Nangin pangmalawigon ang epekto sini sa ila palangabuhian kag kinaiyahan pareho na lang sang pagkatiphag sang duta nga ila ulumhan kag pagligid sang bato pakadto sa ila mga pananom, indi na magamit ang mga bubon kag tuburan nga sang una ginakuhaan sang tubig nga ilimnan tungod sang mga ginagamit nga kemikal, pagkapatay sang nanari-sari nga sahi sang kahoy, pananom kag kasapatan nga nagakabuhi sa duta

"Pagkutkot..." sundan sa pahina 10

Ang kamatuoran sa likod sang reklamasyon: pagdingot sa kabuhi kag mga pangabuhian

'*INFORMAL SETTLERS*' UKON ANG MAS naga-pakanubo nga termino nga 'iskwater' ang masami nga ginagamit sang reaksyonaryong gobyerno agud ilaragway ang mga komunidad sang pigado nga naga-istar sa syudad. Apang, sin-o ang matuod nga nagapanghalit sa kadutaan kag nagatabog sa mga pumuluyo nga tumandok sa kasyudaran? Gani, ang mga dumuluong nga kompaniya kag ila mga lokal nga kasosyo amo ang matuod nga iskwater.

Amo ini ang nagakatabo sa isla sang Negros kon sa diin ang mga pribado nga kompaniya nga ginapanag-iyahan sang mga dalagku nga komprador kag mga burukrata gin-atake ang mga imol nga taga-syudad kag mga komunidad nga malapit sa baybay. Sa likod sang daan nga promisa sang "kauswagan" kag "mga ekonomiko nga oportunidad," gindalasa sang mga dalagku nga negosyo ang kabuhi kag palangabuhian sang linibo ka mga pamilya para ipatuman ang proyekto sang reklamasyon nga sa dalayon patindogan sang mga edipisyo, sentro sang komersyo, pantalan kag iban pa sandig sa polisiya sang neoliberalismo.

Sa mga barangay sang Pahanocoy kag Banago sa syudad sang Bacolod, tinutuyo sang mga proyekto nga ginaduso nila Jerry Sy kag Engr. Andre Taculod ang reklamasyon sang duta kag pag-establisar sang mga negosyo. Tuyo ni Sy nga magpatindog sang pipila ka mga *mall*, mga pantalan, *shipyard* kag iban pa nga mga establisimento. Pero, ini nga mga proyekto makaapekto sa indi magnubo sa 10,000 ka mga indibidwal nga nagapuyo sa amo nga lugar.

Samtang, ang Brgy. Tinago sa Dumaguete City gusto nga himuon ni Mayor Remulla nga isa ka *stadium* nga may *swimming pool* nga pareho sang ginagamit sa Olympics. Nagahandum si Remulla nga itigayon ang Southeast Asian Games sa Dumaguete sa palaabuton. Libo-libo ka mga kabalayan ang nagahana nga i-demolis. Sa pagsugod sang reklamasyon, kinahanglan pa iliso sang mga mangingisda ang ila mga bangka tungod ginbalabagan na sang lokal nga gobyerno ang alagyan para sa reklamasyon.

Si Nong Jasper, isa ka mangingisda sa Banago, wala sang regular nga kita bangud nagadepende ang pangisda sa panahon. Sa masami, indi kaigo ang iya nga kinitaan nga ₱300 sa isa ka adlaw para sa sandigan nga panginahanglan sang iya

"Ang kamatuoran..." sundan sa pahina 11

"Pagkutkot..." halin sa pahina 9

man ukon malapit sa suba kag pagkalamatay man sang mga isda. Kabahin man sa nagahatag sang kahangawa amo ang pagtapik sang sakit sa panit tuga sang mga higko sang minahan nga nagahilo sa tubig sang suba nga nagaapekto sa mga residente sang mga barangay sang Mambarato, Cabadiangan kag Manlucahoc, sakop sang Sipalay City.

Nangin katalagman sa kabuhi sang pumuluyo ang paglilitik sang duta nga tuga sang minahan nga tubtob subong palaligban nila tungod wala ginahatagan solusyon sang lokal nga pagdumalahan sang syudad kag wala nagapasilabot ang dalagko nga kumpanya sa kahalitan nga ila ginpapanubli sa pumuluyo.

Samtang nagapadayon ang pagsangkad sang gahum pang-ekonomiya kag pampulitika sang nagahari nga sahi kahimbon ang mga bayaran nga burukrata kag pwersang militar, pagalauman sang pumuluyo ang pagkaubos sang dunang manggad sang pungsod. Nagadako ang ganar sang mga dumuluong kapitalista sa baylo sang kahalitan kag katalagman sa kabuhi kag palangabuhian sang pumuluyo. Sa malawig nga inagihan sang isla sang Negros sa pagpanghugakom sang dunang manggad kag pagpang-agaw sang duta, makahulusga ang kusog sang pumuluyo sa pagpangatubang sini.

Mahinungdanon sa sini nga higayon ang pagduso sang masa sang makatarunganon nga paghimakas para sa pag-angkon sang dutang palangabuhian, makitawhanon nga kundisyon sa pagtrabaho, kabuhi nga hilway sa mga katalagman tuga sang makahalalit nga mga operasyon sang mina kag pagpauntat sang pasismo kag terorismo sang estado sa mga pumuluyo sa kabukiran man ukon kasyudaran. Bugtong nga kusog sang pumuluyo kadungan sa padayon nga pagsulong sang armadong rebolusyon ang solusyon sa nagasingki nga pagpamigos kag pagpanghimulos sa pumuluyo. AP

"Ang kamatuoran..." halin sa pahina 10

pamilya diin may tatlo ka mga kabataan nga nagaeskwela.

Kaanggid man ang sitwasyon ni Manang Myrna nga isa ka *sidewalk vendor* kag gaistar sa Pahanocoy sa sulod sang lima na ka tuig. Pinakamaayo na nga adlaw kon makaganar siya sang ₱200 sa pagbaligya sang isda sa higad sang dalan. Apang ang iya kinitaan indi makasarang para makabakal sang pagkaon para sa iya nga pamilya, amo nga gakapilitan man nga mangutang para mabuhi.

Si Mercy, halin sa Barangay Tinago, isa ka kontraktwal nga empleyado sang gobyerno. Ginapasigo niya sa adlaw-adlaw nga galastuhan ang ₱10,000 nga gintipon nga *minimum* niya nga sweldo kag kita sang iya bana bilang lubos panahon nga mangingisda kada bulan. Nagakaubos lang ini pagkatapos magbayad sang mga yutilidad kaangay sang tubig kag kuryente, kag magbakal sang mga kinahanglan nila sa adlaw-adlaw.

Puno sang kahangawa ang mga lokal nga residente sa kon paano ginapanami sang lokal nga gobyerno ang proyekto sang reklamasyon nga makaapekto sa pumuluyo. Kon matigayon ang ini nga mga proyekto sa mga syudad sang Bacolod kag Dumaguete, ang mga pareho ni Jasper, Myrna, Mercy kag linibo pa nga mga pumuluyo ang madulaan sang obra tungod ginguba ang sobra dekada na nga tuburan sang ila nga pangabuhian.

Dugang pa, ang ini nga mga proyekto nagtuga sang alarma sa mga *environmental group* bangud sa kadako sang halit sini sa mga tanom kag sapat sa kadagatan. Ang "*Smart City*," isa pa ka proyekto sa Dumaguete nga ginproponer sang EM Cuerpo Inc. nga may kadakuon nga 174 ka ektarya ang magatuga sang lubos nga kahalitan sa mga korals, katunggan kag apat ka *marine protected areas*.

Komon sini nga mga proyekto amo ang wala sang pormal nga proseso sang pangpubliko nga konsultasyon kag pagkatampad sa pumuluyo, nagapadasig ini sa pagpatuman sang interes sang mga negosyante. Masami nga nagapabaya kag kahimbon sang mga dalagku nga kompaniya ang mga institusyon sang gobyerno kaangay sang DENR kag mga LGU. Sikreto sila nga nagabulsa sang gan-it kag nagahimo sang iban pa nga mga korap nga iskema agud ipasiguro nga ang ini nga mga proyekto indi mabalabagan sang pagpamatok sang pumuluyo.

Apang, ang mga pumuluyo sang Brgy. Banago kag Pahanocoy sa Bacolod kag Brgy. Tinago sa Dumaguete upod sa kadam-an may hiliusa nga panawagan: "Pamatukan ang neoliberalisasyon!," "Indi magpasugot sa reklamasyon!" kag "Amligan ang aton dunang manggad!" Ang mga organisasyon sang pumuluyo kaangay sa No to 174 alliance, Save Tinago Alliance kag Bacolod Against Reclamation Movement nagtipon sang mga imol nga taga-syudad, mga tawong simbahan sa nagkalain-lain nga kongregasyon, mga siyentista, mga tigpangapin sa kinaiyahan kag tawhanon nga kinamatarung, mga estudyante, mga abogado kag iban pa nga mga propesyunal agud maghiliusa kag manawagan sa pagpamatok sa reklamasyon kag sa neoliberal nga agresyon nga nagadala sang peligro sa mga komunidad sa baybay kag sa kinaiyahan. AP

Peke nga kauswagan sa "Super City"

DETERMINADO ANG NEGOSYANTE KAG MAYOR sang Bacolod City nga si Albee Benitez sa iya nga ambisyon nga pagahimuon ang Bacolod City nga "*Super City*," isa ka tikang nga dugang maglubong sa syudad sa sulod sa balayon sang agresibo nga *neoliberal* nga polisiya.

Sang nagligad tuig, nangin malahalon ang papel sa sini nga naratibo ang deklarasyon sang Bacolod City bilang "*insurgency-free*" paagi sa Regional Joint Peace and Security Coordinating Council (RJPSCC)-Western Visayas. Ini nga pahayag daw estratehikal nga nagaangtanay sa ila mga pagtinguha nga magahimo sang ilusyon sa isa ka "malinong" nga syudad, sa katuyoan nga makaganyat sang dalagku nga pamuhunan.

Sa tunga sang enggrande nga panglantawan amo ang matingkad nga reyalidad: maabandona ang interes sang linibo ka mga drayber sang dyip, imol nga taga-syudad, mangingisda, kag malapad nga sandigan nga masa sa wala untat nga pagtinguha sang "kauswagan" nga nakadisenyo para sa dumuluong nga pangapital, dalagku nga komprador burgesya kag mga agalonmayduta.

Sa mata sang neoliberalismo, ang mga sandigan nga serbisyo sang pumuluyo gintugyan sa mga kamot sang mga dalagku nga negosyante. Sa Bacolod City, ginpadasig ni Albee Benitez ang pagpribatisa sang mga yabe nga serbisyo-athag ini sa gulpi nga pag-endorso sang isa ka Joint Venture Agreement (JVA) sa tunga sang Central Negros Electric Cooperative Inc. (CENECO) kag sa ginpanag-iyahan ni Razon nga MORE Power sadtong Hulyo 3, 2023.

Ini nga desisyon nagtuga sang kaakig kag mga protesta sang mga konsumidor. Tungod sa desperasyon nga makamol ang daku nga ganansya kon yara na sa iya kamot ang kontrol sa serbisyo sang kuryente, ginmaniobra sang MORE Power ang plebisito kag botohay.

Sa subong, gin-aprubahan sa Senado ang hagna nga magapahanugot sa prangkisa sang Negros Electric and Power Corporation (NEPC), nga amo ang *joint venture* sa tunga sang MORE Power kag CENECO. Ginalauman nga kon matigayon ang amo nga pribatisasyon, nagahana ang pagpangkakas sang 420 ka mga mamumugon. Kapareho ini sa natabo nagligad sa Bacolod City Water District (BACIWA) nga nagresulta sang indi makatarunganon nga pagpahalin sang 57 ka mga empleyado.

Lapit apat na ka tuig matapos nga gin-uyatan sang mga Villar ang pagkontrol sang BACIWA paagi sa Prime Water. Ang mga kunsumidor nagpabilin nga indi kontento bangud sa pabalik-balik nga mga isyu kaangay sang mahigko nga tubig kag indi maayo nga kalidad sang serbisyo. Dugang pa, bisan nga may desisyon na sang Civil Service Commission (CSC) Region 6 nga nagpabor sang pagpabalik sa obra sang mga ginpahalin nga mga empleyado, wala gid ginkilala sang mga Villar ang desisyon.

Ang pungsodnon nga pagduso nga dulaon ang mga tradisyunal nga dyip paagi sa pilit nga konsolidasyon sang mga indibidwal nga prangkisa nakaapekto sa masobra 2,500 ka mga drayber sa Bacolod City. Paagi sa City Ordinance 966 ukon Local Public Transport Route Plan (LPTRP), ipatuman ang "isa ka ruta, isa ka prangkisa" nga nagahatag pabor sa mga korporasyon ukon kooperatiba nga may ikasarang nga makapanag-iya sang 15 ukon mas sobra pa ka mga yunit sang moderno nga dyip.

Si Bert, 22 ka tuig na nga drayber, nagakahadlok sa palaabuton sang iya pamilya nga may katapoan nga lima. Hayskul

"Peke..." sundan sa pahina 13

"Peke..." halin sa pahina 12

lang ang iya nalab-ot sa pag-eskwela kag indi siya kahibalo kon ano ang himuon kon madula na ang tradisyunal nga dyip.

"Maathag na sa akon nga ang pag-uswag nga ginahambal ni Mayor para lang sa iya mga amigo, indi para sa amon nga mga pigado," siling ni Bert.

Ang isa pa ka nagapanguna nga programa ni Mayor Benitez amo ang Yuhum Village sa Brgy. 8, kag mga barangay sang Vista Alegre kag Banago nga kabahin sang Pambansang Pabahay para sa Pilipino (4PH) nga programa ni Marcos Jr. Ang Yuhum Village ginakilala nga isa ka signipikante nga tikang sang reaksyonaryo nga gobyerno, nga ginaplanohan nga maga-*turn over* sang 300 ka yunit sang mga balay sa sini nga tuig.

"Anhon ta ina ang pabalay ni Albee kon indi man namon masarangan ang bulanan sina. Kulang pa para sa amon pagkaon ang ginaganar namon sa matag adlaw," hambal ni Bebot, isa ka manugbaligya sang isda kag may lima ka kabataan, nga naghalin sa Brgy. Banago. Ang inisyal nga survey sang local government unit (LGU) para sa proyekto sang pabalay nagtalana sang binulan nga renta nga P2,500 kada yunit.

Isa ang balay ni Bebot sa 22 ka mga panimalay nga una nga madislokar sa nagahilapit nga proyekto sang reklamasyon sa higad baybay sang Brgy. Banago nga nagasakop sang linibo ka ektarya, nga ginaplanohan nga idebelop bilang internasyunal nga pantalan kag mga sentro sang negosyo. Ang bana ni Bebot ang isa sa masobra 2,000 ka mga mangingisda nga madulaan sang palangabuhian.

Gani, dapat pat-inan nga ang handum ni Mayor Albee nga "*Super City*" promisa nga ginhambal sang isa ka burukrata kapitalista nga naghalin sa pamilya nga nagmanggaranon paagi sa kroniyismo ni Marcos. Sa kamatuoran, ang iya handum nagaunod sang pagsakripisyo sang syudad kag iya pumuluyo sa altar sang korporasyon nga pagkasakon.

Kag kon ang malapad nga masa magapamatuk sa sini nga mga polisiya, ang mga pinsador sang reaksyonaryo nga gobyerno magaakusar sa ila nga nagapamatuk sa "kauswagan." Apang wala sang matuod nga kauswagan sa idalum sang subong nga ginaluntaran naton nga mala-kolonyal kag malapyudal nga sosyedad. Ini nga kamatuoran nagapakita sang dinalian kag kahustohon sang aton panawagan para sa pungsodnon nga industriyalisasyon. Ang matuod nga kauswagan maangkon lamang kon ang masang anakbalhas, imbes nga ang mga dumuluong nga korporasyon kag ila mga lokal nga komprador, amo ang magadumala kon paano gamiton ang mga resorsa agud magsabat sa mga kinahanglanon sang pumuluyo. AP

Neoliberalismo: kontrata nga magapatay sa tawo!

ni Ka Haraya

Isa ka higayon,
siya ang nagmadinalag-on
naglibot, nanglugayawon
sa luwas sang pungsod
naglingaw-lingaw, nagbakasyon
negosyo gali ang matuod nga intensyon
gintanyag ang matahum nga lalantawon,
bukas nga merkado para sa dumuluong,
mga pinoy para sa barato nga kusog-
pamugon,
malapad nga duta para sa pangapital nga
handum
proyektong imprastraktura, reklamasyon,
ekoturismo, mina kag plantasyon;

Padayaw niya,
madamo siya sang nakuha nga imbestor
magapasulod sang madamo nga proyekto
magapasanyog kuno sa palangabuhian
sang tawo
kag pagpauswag sang pang-gubyerno,
apang ilusyon lang ang pahamot nga mga
tinaga
laye pang-ekonomya kag pampulitika
ligwa nga ginpauyatan sa kapitalista;

Nagtililipon ang mga uhaw sa ganansya
nagapirma sang mga kasugtanan kag
kontrata
nagahigot sa pungsod sa agalon nga
imperyalista
pautang gali ang kuno ayuda
pagpasulod sang negosyo,
produkto man ukon pinansya
pagabawi-on sa pagsuyop sang binilyon
nga kita
gikan sa aton manggaran nga kadagatan,

suba ukon duta,
mayor nga kuluhaan sang produktong agrikultura
gikan sa barato kag hilaw ginamanupaktura
padulong sa mahal kag human na nga produkto
ang pungsod nagserbe nga ila talambakan nga merkado;

Bukas palad sa dumuluong nga pautang,
sa idalom sang neoliberalismo nga patakaran
manggad sang pungsod pagusto nga ginakup-an
pumuluyong Pilipino naga-antus, ginapigos,
tungod sa kasugtanan nga sa aton nag-gapos
pagpang-ulipon ang naaguman
gina-agaw ang duta nga aton palangabuhian,
ginapalayas sa dutang puluy-an,
gutom kag kapigaduhon ang aton nadangatan
mangunguma sang pungsod sa duta gindingutan
agud hawanan ang dalan
para sa mga dambuhala nga ekwipo sang minahan
kag pribado nga proyekto nga ila ginapadihotan
apang ang katalagman kag kalamidad sang kinaiyahan
pumuluyo sa lugar amo ang maperwisyohan;

Nagapanguna nga pampublikong kinahanglanon
ginahingabot sang pribado nga korporasyon
agud nga sigpoton kutob sa mahugakom
pagusto sa pagpasaka sang presyo
nga indi na kontrolado sang gubyerno
pampubliko nga serbisyo
nahimo na nga negosyo
Kasubong sang tubig kag kuryente
nga target sang JVA,
sa kubay sang dalagku nga burgesya kag burukarata
60 porsyento nga bahin sa kita,
sila ang gapanag-iya;

Pati ang transportasyon
tuyo nga sudlon sang dalagko nga korporasyon
prangkisa sang drayber kag opereytor
pwersahan nga konsolidahon
tradisyunal nga dyip nga hari sang dalanon
pagabuslan sang Euro-4 nagabili sang kapin 2 ka milyon
sa pagparada sang makidumuluong nga programa
modernisasyon nga magapatay sa ila mga pamilya;

dagway sini ang sektor sang komunikasyon
sa diin madugay na nga napaidalom
sa balayon sang pribatisasyon
indi malayo nga pati ospital kag eskwelahan
amat-amat nga maagaw sang sakon nga pagdumalahan
pagdula sang libre nga balayran
para mga pobre nga pumuluyo nga wala sang ikasarang
serbisyo sa pumuluyo himuon nga galatasan;

Neoliberalisasyon,
dagway sang kontra-pumuluyo nga solusyon
tikang sang nagabulos-bulos nga administrasyon
nagapalala sa kagaruk sang nagahari nga pundasyon
sang agalon mayduta kag dalagku kumprador burgesya
pagahusgaran sang nagahimakas nga masa
magadala sang handum sang demokratiko nga pwersa
wasakon ang malapyudal kag malakolonyal nga sistema
kadungan sa pag-angkon sang matuod nga kalinong,
kahilwayan kag demokrasya! AP

